

Sándor Mária

„...HOGY A DALOKAT VISSZAADHASSAM A FALUNAK”

Bencze Lászlóné dr. Mező Judit néprajzi és közművelődési munkája

Biharban és a Sárréten

Biharban minden népdalszerető ember ismeri Bencze Lászlóné dr. Mező Judit nevét. A népzene kutató 40 éve, Berettyóújfalu vezetőinek megbízásából kezdte meg csonka vármegyénk területén népdalgyűjtő munkáját. Ennek eredményeképpen a 70-es évek „Röpülj, páva” mozgalmanak keretében az országszerte – így Biharban is – sorra megalakuló falusi népdalkörök között településeink együttesei nem más tájakról való, hanem saját zenei hagyományuk legszebb darabjait eleveníthették fel, illetve tanulhatták meg újra, és mutathatták meg ország-világ előtt. A bihari gyűjtés a kutatónak nem az első területünkön végzett ilyen jellegű munkája. A kötet 1978-as megjelenése után is folytatódott megyénkben népzenevel kapcsolatos tevékenysége. Tanulmányunkban a hatalmas életmű sárréti és bihari vonatkozásainak összefoglalását próbáljuk elvégezni a kutató visszaemlékezései, illetve az általa rendelkezésünkre bocsátott eredeti dokumentumok alapján.¹

1. kép. Bencze Lászlóné népdalt jegyez felvételtől.

(Bencze László felvétele)

¹ Bencze Lászlóné dr. Mező Juditot 2013 decembere és 2014 augusztusa között 14 alkalommal kerestem fel debreceni otthonában, és visszaemlékezéseit 1–3 órás hangfelvételeken rögzítettem. A rendelkezésemre bocsátott eredeti dokumentumokat: levelezéseket, jelentéseket stb. a kutató a Csökmőn 2014 augusztusában megnyílt Örökségünk Házában létrehozott Sárréti Népzene- és Néptánc Archivumnak ajándékozta, a bihari vonatkozású dokumentumokról készített másolatok és az általam készített hangfelvételek pedig bekerülnek a Bihar Múzeum adattárába. Itt fejezem ki hálámat Bencze Lászlóné dr. Mező Juditnak, drága Jutka néninek, hogy minden látogatásomkor oly szívesen fogadott, és kedves tanácsaival is segítette a tanulmány elkészítését. Köszönöm továbbá Nagy András Balázsnak, a csökmői Sárréti Népzene- és Néptánc Archivum gyűjteménykezelőjének, hogy lehetővé tette a gondjaira bízott dokumentumok áttekintését, és fényképeket bocsátott a rendelkezésemre.

Az éltető elem: a zene

Gyökerek

Mező Judit Szeghalmon született 1933-ban. A családban anyai ágon öröklődött a zenei tehetség: az elődök között több generáción keresztül főleg amatőr hangszerjátékosokat találunk, akik a házi muzsikálás, a kamarazene keretei között fejlesztették tudásukat. A zene igen fontos volt számukra, nemcsak a szülők, hanem mindegyik gyermek játszott egy vagy több hangszeren: a lányok zongoráztak, a fiúk a vonós hangszereket kedvelték.

Benczéné úkapja vésztői református lelkész volt, hét gyermekéből öt ugyancsak ezt a pályát választotta, így már onnan ismeretes, hogy az ének és a zene mindennapos volt a család életében. A kutató dédnagyapja – dr. Csák István – bár orvos lett, Kolozsváron fuvolistaként aktív kamarazenélések során ismerte meg későbbi feleségét. Altorjay Vízny Irma, a kolozsvári konzervatórium zongoratanárnője Liszt Ferenc barátjának és tanítványának, gr. Zichy Géának² állandó kamarazene-partnere volt a gróf zenedélutánjain. Miután Csák István az egyetemet befejezte, a gróf – hogy muzsikus társaitól ne kelljen megválnia – a tetélni birtokára hívta meg a házaspárt, a fiatal orvos ott kezdte meg praxisát. Innen költöztek Szeghalomra. Hat gyermekük közül a legidősebb, Ildikó – Bencze Lászlóné nagymamája – zenei „őstehetség” volt. Férjével, Papp Lajos református lelkésszel Lugoson éltek az 1900-as évek elején, ahol a városban koncertező világhírű csellóművészt, Pablo Casals-t is kísérték zongorán.

A Papp házaspár később visszatért Szeghalomra, ahol a család állandó résztvevője volt az iskolai és községi rendezvényeknek. A tiszteletes úr az időközben megalakult helyi gimnáziumban zenekart szervezett, és hangszerjátékot tanított a faluban is feleségével. Négy gyermekük is muzsikált, ketten közülük már zeneiskolai tanárok lettek. Ildikó leányuk 1929-ben kötött házasságot dr. Mező Imre természetrajz–földrajz tanárral. Mind a négy gyermekük zeneakadémiát végzett, Imre zeneszerző, a Zenemű Kiadó szerkesztője, Judit énektanár és karvezető, népzenekutató, László és Márta csellóművész lett. (Ahogy Kodály egy alkalommal mondta: „*A Mező család olyan, mint a Bach család. Mindenki zenész, és mindenütt ott vannak.*”)³

² Gróf Zichy Géza félkarú zongoraművész és zeneszerző, Liszt-tanítvány, fiatal korában vadászbalesetben elvesztette a jobb karját.

³ A családi hagyomány több ágon ma is folytatódik. A zene szeretete, a hangszerjáték továbböröklődik a kutató gyermekei, unokái, dédunokái körében is. Egyik unokája Bencze Bulsú orgonaművész, másik unokája, Kaneko Miyuji pedig Japánban elimert fiatal zongoraművész.

Az „alma mater”, Békés-Tarhos

A kis Mező Judit a családi kamarazenélés mellett már tízévesen énekelt a szeghalmi kórusban. Nagybátyja, Papp László csellótanár 1946-ban híret vette a Békés-Tarhoson induló énekiskolának⁴, és a három Mező gyereket elvitte a felvételi vizsgára. Így került a tizennégy éves Judit két testvérével a Békés városához tartozó tarhosi majorba, az ottani üres Wenckheim-kastélyban létrehozott bentlakásos iskolába. A tanintézet elsőként alkalmazta és a gyakorlatban valósította meg Kodály Zoltán népdalon alapuló zenei nevelési elveit. A mindennapos énekórák mellett a többi tanórát is áthatotta a népzene szelleme. Az iskola néptáncsoportja gyakori szereplője volt a környék rendezvényeinek, énekkara pedig külföldre is eljutott több alkalommal is.

Gulyás György igazgató a karácsonyi szünetre hazautazó diákoknak feladatul adta, hogy otthonukban és környezetükben gyűjtsenek minél több népdalt. Mező Judit a családtagjait kérdezte meg. A legtöbbit nagymamája tudott segíteni neki, akitől elsősorban gyermekdalokat gyűjtött. A tanuló fontosnak érezte, hogy a sok magyar népdalt, melyeket már ismert, feljegyezze. Egy füzetben betűrendben összeírta az énekek kezdő sorait, és a listát a tarhosi évek során folyamatosan bővítette.

A békés-tarhosi iskola az addig magának tornatanári jövőt elképzelő kis Mező Juditot végleg a zenei pálya felé terelte. Kodály egy megjegyzése pedig – amelyet a Mester egy tarhosi látogatása során tett, amikor a diákot vezényelni látta – a karvezetői szakra való jelentkezésre indította.

Zeneakadémia – a népdalgyűjtés kezdetei

Mező Judit 1951-ben tett érettségi vizsgája után felvételt nyert a Zeneakadémiára, karvezető és középiskolai ének-zene tanári szakra. Az akkor nyugdíjba vonuló Kodály Zoltán helyett az első éveseket már Járdányi Pál tanította népzeneire. A fiatal hallgató az első félévi vizsga alkalmával megmutatta tanárának a népdalokról készített tarhosi feljegyzéseit. Ekkor már formai és egyéb elemek alapján is rendszerezte az általa ismert dallamokat. Járdányi biztatta tanítványát, és további szempontokat is javasolt a munka folytatásához.

⁴ A Gulyás György igazgató által létrehozott ének-zenei iskolában fennállásának rövid ideje (1946–1954) alatt többek között a XX. századi zenei élet számos kiválósága képezte magát, mint pl. a Szokolay Sándor és Bozai Attila zeneszerzők, Tarján Ferenc kürtművész és sokan mások, köztük a Mező testvérek. A tarhosi iskoláról bővebben ld.: Csende Béla: *Békés-Tarhos. Az első magyar állami énekiskola élettörténete*. Békés, 1976., továbbá Gulyás György: *Bűneim... bűneim?* Békés, 1988; Gyarmath Olga: *„Tudsz-e Tarhosért lelkesedéssel dolgozni?”* Békés, 2001; *Tarhos 1946–1954 – Az egykori békés-tarhosi énekiskola diákjainak visszaemlékezései*. Békés, 2006

A zeneakadémiai évek alatt Mező Juditnak lehetősége nyílt vendéghallgatóként részt venni Kodály Zoltán népzenei előadásain, melyeket a magasabb évfolyamos karvezető, valamint az akkor meginduló zenetudományi szakos növendékeknek tartott. Ebben az időben Lajtha László népzenei és lejegyzési gyakorlat óráira is bejárt, szintén vendéghallgatóként. Így került be egy felsőbbéves diák, Olsvai Imre által irányított csoportba, amely a Népművészeti Intézettől (1956 után Népművelési Intézet) felkéréseket kapott népdalgyűjtésre. A csapat – amely a „decsi brigád” ragadványnevet kapta – rendszeresen járt Tolna megyébe, a Sárközbe. Mező Judit már a Népművészeti Intézet állandó külső munkatársaként a Magyar Tudományos Akadémián a Kodály irányításával működő Népzene kutató Csoportnak is végzett gyűjtőmunkát.

A kutató 1953 januárjában házasságot kötött Bencze Lászlóval, egykori tarhosi diák-társával, aki mindenben segítette felesége munkáját. Az év novemberében megszületett kislányuk, Judit. Ezután is gyakran járt hétvégként gyűjteni. Többek között Túrkevére, Karcagra, Rimócra, Füzesabonyba, valamint Markazra, ahol gyermekjátékdalokat kutatott. A Szeghalomra tett hazalátogatások alkalmával saját szempontjai alapján gyűjtött pásztordalokat. A magyar adatközlők mellett több helyen cigány énekesektől és táncosoktól is jegyzett fel dallamokat.

Mező Judit hamarosan ismert lett népdalgyűjtőként, és a néptánc kutatók, Martin György és a Pesovár testvérek, valamint a Népművészeti Intézet és az Állami Népi Együttes akkori táncos szakemberei is gyakran kérték fel, hogy a táncgyűjtéseken jegyezze az elhangzó zenei anyagot.

Hajdú-Biharban

Bencze Lászlóné 1956 őszén Kodály javaslatára jött tanítani a debreceni Zeneművészeti Szakiskolába, amelyet ekkor már egykori tarhosi igazgatója vezetett. Egy évig mint utazó tanár járt le Budapestről vonattal Debrecenbe, majd családjával együtt a cívisvárosba költözött. Innen néhányszor még járt Füzesgyarmatra, Szeghalomra gyűjteni, később, két kislány megszületése után szüneteltette ezt a munkát.

Püspökladányi munkák

Amikor gyermekei nagyobbak lettek, már el tudott vállalni zsűrizéseket különböző zenei versenyeken. Így vett részt a Püspökladányban rendezett népzenei találkozón is 1969-ben. Az eseményen – a már több mint egy évtizede Boruzs András vezetésével

működő ladányi citerazenekaron kívül – számos helyi amatőr népdalénekes is részt vett, és sokan érkeztek a környező településekről is. A találkozó sikerét látva a járási vezetők felkérték Bencze Lászlónét a következő ilyen esemény műsorának előválogatására. A fellépni kívánó énekeseket a kutató meghallgatta, és előadásukat magnószalagon rögzítette.⁵

Vadász Ferenc, a művelődési ház igazgatója ekkor megbízta Benczénét az immár énekesekkel is kiegészített ladányi citerazenekar zenei vezetésére. A kutató elvállalta a megbízatást, és ezután hetente kétszer járt ki Püspökladányba próbákat tartani. Az együttes az ő irányítása alatt rövidesen országos hírűvé nőtte ki magát. A csoporthoz, amely 1974-ben felvette a Sárréti Népi Együttes nevet, egyre többször látogatott el a Magyar Rádió is. Felvételeket készítettek a Püspökladányban rendezett járási, megyei, sárréti népzenei találkozókra, melyek műsorát Bencze Lászlóné állította össze. A felvett anyagot a Rádió több alkalommal, több részletben sugározta a kutató által írt összekötő szövegekkel kiegészítve.

Bencze Lászlóné közben folytatta a sárréti népzene gyűjtését. Orosz János, a püspökladányi járási tanács művelődési osztályának vezetője javasolta, hogy a dalok kerüljenek oda, ahol a kutató gyűjtötte azokat. Vissza a falvakba oly módon, hogy az általános iskolai énektanításban is hasznosítható legyen. A gyűjtő kiválasztott huszonöt dalt, s magnószalagra átjásztották az eredeti felvételeket, téma szerint csoportosítva. Ebben az időben több iskolában képesítés nélkül tanították az éneket, így az ő dolgukat megkönnyítendő, Benczéné minden dalhoz készített egy rövid, magyarázó szöveget megfigyelési szempontokkal. A szalag a dalok mellett egy-egy Sinka István-, Költő Nagy Imre- és Hegyesi János-verset is tartalmazott, a járási tanács művelődési osztályának fiatal munkatársa, Ozsváth Sándor előadásában.

A magnószalagot az 1972/73-as tanévben a járás minden iskolájába eljuttatta a tanács. Az éneket tanító pedagógusok nagy örömmel vették ezt az oktatási segédanyagot.⁶ A szalag készítői az iskolák képviselőivel 1973 nyarán, Vass Lajos elnökletével és Iwaki Hadzsimü japán Bartók-kutató jelenlétében, megbeszélést tartottak az anyag felhasználásának tapasztalatairól. A tanárok itt is kifejezték abbéli reményüket, hogy a dalok mihamarabb megjelennek nyomtatásban is.

⁵ A ladányi látogatásaira Bencze Lászlónét többször elkísérték tanítványai is, és a citerával kísért énekléshez kedvet kapva alakult meg főiskolai hallgatókból a később nagy sikerű Délibáb együttes is.

⁶ Erről tanúskodnak többek között a Püspökladányi Járási Hivatal Művelődési Osztályához küldött véleményező levelek. (A másolatok a Bihari Múzeumban Adattárában. Leltári szám: BM VIII. Ad./2877.7-12-2014) Minden pedagógus más és más évfolyamon tudta hasznosítani az anyagot, és a település énekkarainak műsorába is kerültek dalok a szalagról.

Bencze Lászlóné ekkor már hozzáfogott a sárréti gyűjtés anyagából egy kötet szerkesztési munkálataihoz Matolcsi Lajos, püspökladányi tanácselnök felkérésére.

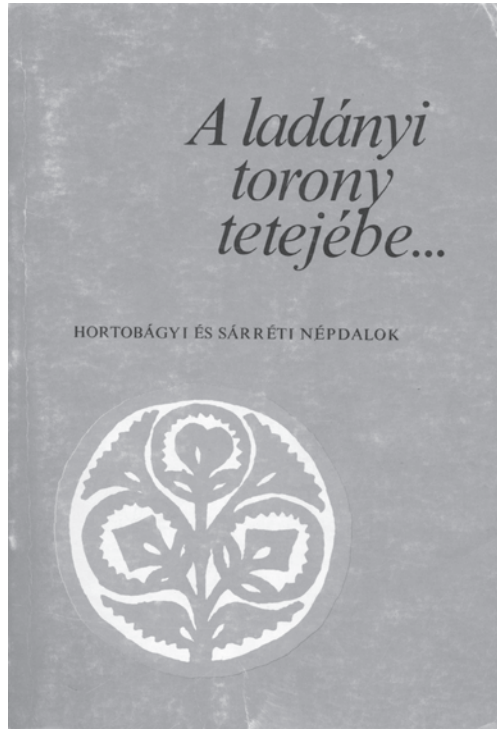
A ladányi torony tetejébe ... című daloskönyvet Püspökladány Nagyközség Tanácsa adta ki 1974-ben. A gyűjtemény 105 dalt tartalmaz, hét tematikus fejezetben. Az adatközlők névsorát a kötet elején találjuk. Összesen 14 hortobágyi és sárréti település 38 adatközlőjétől származik a könyv anyaga, a legtöbb a két tájegység határán fekvő Püspökladányból (innen 16 énekes 40 dala származik.⁷ 38 népdal szövegéhez fűzött Szücs Sándor néprajzi magyarázatot, amelyet a kiadvány végén találunk az énekek sorszáma alatt. A kottákat Varga István, a népdalgyűjtő katonazenész tanítványa rajzolta szöveggel együtt, az illusztrációkat – a vidéken egykor használatos szűrők díszítő-motívumai alapján – a linómetsző Sólyom Sándor készítette. Sárosi Bálint volt a kötet lektora. Bencze Lászlóné – ahogy az előszóból megtudjuk – az elsődlegesen népszerűsítő célra való tekintettel a gyűjtési adatokban előforduló nyilvánvaló romlásokat az ugyanerről a tájról származó más adatok segítségével helyreállította. Ugyanígy néhol más adatközlőtől, vagy Szücs Sándor gyűjtéséből származó versszakot is közöl. A kiegészítések tényét és módját a szerkesztő egy összefoglaló jegyzékben pontosan közli. A lejegyzés érdekessége, hogy a kottákat az addig a tudományos életben kötelező G hang helyett C záróhangra írva találjuk, így az amatőr citerások is egyszerűen, transzponálás nélkül le tudják játszani a dallamokat.

A kötetnek kirobbanó sikere lett, mert 1927 óta, Ecsedi István gyűjteménye⁸ óta nem jelent meg hasonló kiadvány e vidékről. A *Ladányi torony tetejébe...* összesen három kiadást ért meg: a második újranyomás évszámjelölés nélkül, 1977 körül, a harmadik 1982-ben, már színes borítóval.

A püspökladányi együttes mellett Benczené állandó kapcsolatban volt a „Röpülj, páva” mozgalom nyomán megyénkben is egyre-másra megalakuló falusi népdalkörökkel, citerazenekarokkal. Segítette műsoraik összeállítását, felkészítette az együtteseket és szólistáikat különböző rádió- és egyéb szerepléseikre. Olykor a vezető személyére is kértek javaslatokat, tanácsokat tőle.

⁷ Az egykori Bihar vármegye területén fekvő 8 településről összesen 20 dal került bele a válogatásba. *Bakonszeg*: Verebi Ilona 13 éves: (34.), *Báránd*: Katona Márton 64 éves (37.) (68.) (103.) *Berettyószentmárton*: Magyar Ilona 13 éves (6.) (18.) *Biharnagybajom*, Nemes Pirooska 19 éves (56.), *Bihartorda*: Kállai Gáborné 35 éves (24., 32. 45.), *Sáp*: Mosolygó Imre 69 éves (3., 10., 11., 21., 86.), *Sárrétudvari*: Lepnyák Lajos 50 éves (28.) és K. Tóth Lajos 70 éves (29.), *Szerep*: Gali Tünde 14 éves (60., 65., 89., 91.)

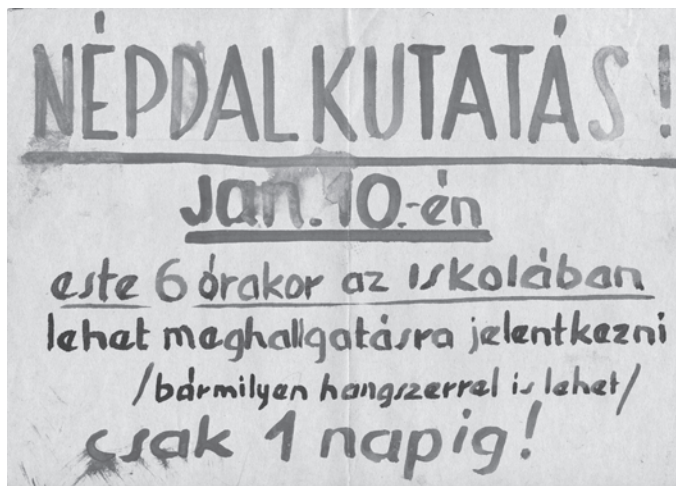
⁸ *Hortobágyi betyár- és pásztor-nóták dallamokkal*. Gyűjtötte és magyarázatokkal ellátta Dr. Ecsedi István, a dallamokat lejegyezte és magyarázta Bodnár Lajos zenetanár. Debrecen, 1927.

2. kép. A püspökladányi daloskönyv 3. kiadása

Bihari népdalgyűjtés

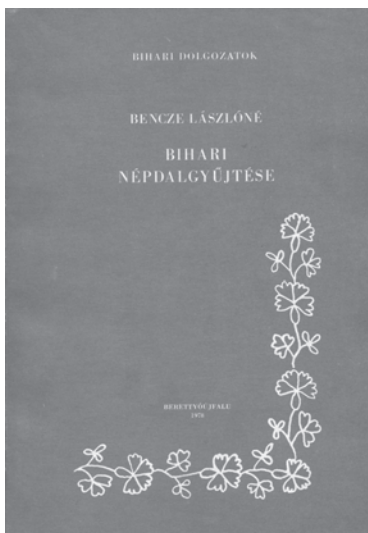
A püspökladányi kötet sikerét látva Benedek László, Berettyóújfalu tanácselnök-helyettese felkérte Benczéné Mező Juditot, hogy végezzen népdalgyűjtést Bihar területén is. A kutatásban a berettyóújfalui művelődési ház nyújtott segítséget. Minden községben megszervezte a gyűjtési alkalmakat és autót biztosított a munka elvégzéséhez. A helyiek a kultúrházban vagy az iskolában gyűltek össze azon az estén, amikor Benczéné kilátogatott egy-egy faluba. A legtöbb községben nagyszámú érdeklődő jelent meg a gyűjtési alkalmakon: volt, ahol a kutatónak csoportosan is énekeltek. Bencze Lászlóné szívesen emlékszik többek között Körösszegapátira, „*ahol nagyon kitétek magukért, pl. a tanácselnőknő maga is énekelt, és az egész terem együtt énekelt, mintha egy pávakör lett volna, pedig hát csak az érdeklődők, akik összejöttek.*” Számos településen már egy este is rendkívül gazdag anyag gyűlt össze. Akadt olyan hely is, ahova a kutató többször is kiutazott, olyan sok volt az éneklésre jelentkező.

3. kép. Népdalgyűjtési felhívás Körösszakálból

Benczené egy-egy ilyen gyűjtés alkalmával a dalokat magnószalagon rögzítette, de a helyszínen minden énekről lejegyzést, szakmai szóval: támlapot is készített. A kutatást a berettyóújfalui művelődési ház azzal is segítette, hogy a gyűjtő mellé egyik dolgozóját, Antal Sándort rendelte, aki a magnetofon kezelésével könnyítette ezt a rendkívül összetett munkát.

Az 1974–75-ben folyó intenzív gyűjtési munka eredményeként 1977-ben (1978-ban)⁹ jelent meg Berettyóújfaluban a *Szivárványos az ég alja – Bihari népdalok*¹⁰ c. kötet¹¹ a nagyközség tanácsának támogatásával. Lektora, mint a püspökladányi daloskönyvnek is, szintén Sárosi Bálint volt. A lapokat a furtaí hímzés mintakincsének motívumai díszítik, amelyeket Varga Dánielné népi iparművész rajzolt.

4. kép. A bihari kötet első kiadása

⁹ A borítón az 1978-as, míg a belső címlapon az 1977-es évszám szerepel.

¹⁰ A borítón: *Bencze Lászlóné bihari népdalgyűjtése* cím szerepel.

¹¹ A Bihari Múzeum közleményei – Bihari Dolgozatok sorozat 4. kötete. Szerkesztő: Héthy Zoltán, a Bihari Múzeum akkori igazgatója

5–6. kép. Bihari adatközlők: a pocsaji Bácsó Sándor és a furtai Rác Lőrinc
(Bencze László felvételei)

4x8 Rác Lőrinc, Fd. 5 ① 63
Gy. Bencze 1975. II. 3.

Andante $\text{♩} = 66, 68$
16. 66. útszélv. II. 10.

Nem mint volt az égi madár,
híjós eltűnt a kútak
Ez nem német, nem is oszár,
híjós megélt kútak.

híjósok kútak
még éjre?

Mind-
kétke
(az egyik
a másik)

híjósok kútak
II. 10. útszélv.

7. kép. Egy gyűjtött népdal támlapja,
Sárosi Bálint, a bihari kötet lektorának megjegyzésével

A kötetben található 128 dallamot a kutató – a ladányi kötetben már bevált módon – C-re transzponálva közölte. A sorszámozott énekeket két részre osztotta. Az első egységben régi stílusú, illetve régies, ún. „vegyes osztályú” dalokat találunk, ezek nagy része pástor-, betyár- és rabének, valamint ballada. A második részben szerepelnek az új stílusú, visszatérő szerkezetű summás-, katona- és lírai dalok. A közeli dallamváltozatok szövegei egymástól csillaggal elválasztva, egy-egy dallam alá csoportosítva olvashatók. A függelékben még tíz lejegyzést találunk, ezek népszokásokhoz, hagyományokhoz kötődő rigmusok, dallamok (pl. csúfoló dalok, az éjjeliőr dala, kanásztü-lök hangja, tréfás halottbúcsúztató, harang-mondóka). 25 bihari községből összesen 73 adatközlő dalát találjuk a kötetben. Közülük a legfiatalabb 25, a legidősebb 94 éves volt a gyűjtés idején. A névsorból kiemelkedik az esztári Kanalas Józsefné, akinek tizenhat dalát válogatta be a kutató a gyűjteménybe.

A kötet végén jelentős Szűcs Sándor *A régi vándor dudásokról, hegedűsökről* írt tanulmánya. Utána jegyzetek és mutatók következnek. A jegyzetben a dallamokhoz kötődő elemzések, kiegészítések kaptak helyet, míg a *Megjegyzések a dalokhoz* cím alatt a néhány ének szövegéhez kapcsolódó kiegészítéseket, földrajzi nevek vagy tájnyelvi kifejezések magyarázatát, illetve az adatközlők megjegyzéseit olvashatjuk. Ezután következnek a zenei mutatók: a kutató sorvégző hang, illetve szótagszám szerint is csoportosította a dalokat. A szövegmutatóban témák szerint, kezdősorral, illetve sorszámmal is szerepelnek a dallamok, továbbá külön betűrendes szövegmutatót is találunk itt, amelyet az adatközlők névsora követ. A gyűjteményt Bencze Lászlónak a bihari tájról, illetve az adatközlőkről készített fényképei zárják.

A bihari kötet is széles körben rendkívül kedvező fogadtatásra talált. Népszerűsége arra sarkallta a szerkesztőket, hogy a gyűjteményt újra kiadják. A második kiadás kék színű borítóval, de változatlan tartalommal 1981-ben jelent meg.

Egyéb népzenei munkák

A bihari gyűjtés kezdetével egy időpontban, 1974 januárjában a Hajdú-Bihar Megyei Tanács Művelődési Osztálya felkérte Bencze Lászlónét az újonnan létrehozott megyei népzenei szakfelügyelői munkakör ellátására. Ezzel együtt azonban már nem tudta tovább vállalni a püspökladányi együttes vezetését. A szakfelügyelői munkával járó utazások megkönnyítése érdekében benyújtotta az igényét egy gépkocsi vásárlására, amelyet ki is utaltak számára az akkor szokásos három év várakozási idő helyett

három hónap alatt. A szakfelügyelői megbízatás négy esztendeje alatt Benczéné átfogó népzenei tevékenysége messze meghaladta a szorosan vett szakfelügyelői feladatokat. Folytatta a megye népdalköreinek patronálását, új csoportok megalakulásánál bábáskodott. Előfordult, hogy karnagy híján maga is vezette ezeket a falusi csoportokat (pl. a Sárrétudvari Parasztkórus esetében többször is). Szakmai kapcsolatai folytán országos szakemberek is felfigyeltek a területre, és a Magyar Rádió népzenei osztálya további műsorok készítésével bízta meg. Minden bihari csoport, sőt több nótafa önállóan is bekerült ezekbe a rádióadásokba (*Egy bihari nótafa, Nefelejcs, Daloló, muzsikáló tájak, Népdalkörök országszerte, Színes szőttes stb.*).

A megyei szakember-utánpótlás gondjait látva, főiskolai tanítványait a népzene és a falusi emberek szeretetére nevelte. A hallgatók rendszeresen jártak népzenei találkozókra, gyűjtésre, népművelő munkára. Bencze Lászlóné javaslatára vezették be a közművelődési ismereteket mint tantárgyat heti két órában, kizárólag a Zeneakadémia debreceni tagozatán. A kutató maga állította össze a tananyagot, és a szolfézs szakosoknak ő tanította. Élő kapcsolatot tartottak a megye közművelődési intézményeivel, művészeti csoportokkal. E tárgy gyakorlati foglalkozása címén a hallgatókat kivitte a falusi művelődési házakba népzenei csoportokhoz, illetve találkozókra. Tiszakürtön és a bihari Nagyrábén nyári gyűjtőtábort szervezett a hallgatók számára. Később a tanítványai közül többen is végeztek önállóan kutató, illetve patronáló munkát falun.

8. kép. Bencze Lászlóné a nagyrábéi népdalgyűjtőtábor résztvevőivel a „százéves néninél” (Bencze László felvétele)

1975-ben Béres András felkérte Bencze Lászlónét a Debreceni Népi Együttes zenei vezetésére. Akkor a kutató célul tűzte ki magának, hogy a színpadi néptánckíséretet az addigi cigányzenekari stílus helyett eredeti népzenei hangzásra cserélje. Béres András saját gyűjtéseiből készített koreográfiákat az együttesnek, és a kísérőzenék megkomponálásához eredeti népi dallamokat bocsátott Benczéné rendelkezésére. A történelmi Bihar területére is gyakran vezetett Béres András útja. A határon túli Báródságból hozott anyagot, több közös színpadi produkció is született ezekből. Az egyik legnagyobb sikerű volt a *Kerezi leánytánc* Benczéné hangszerelésével, amit Szolnokon, az országos néptáncfesztiválon nívódíjjal jutalmaztak. A Debreceni Népi Együttesnél a tánckísérő zenéken kívül a kutató a zenekari számok, valamint az énekszólisták műsorainak megkomponálásakor is használta a megyében gyűjtött népdalokat.

1982-ben Bencze Lászlóné a Zeneművészeti Főiskoláról a debreceni tanítóképzőbe kérte át magát főállásban. Az igazgatóhelyettesi pozíciót adta fel – saját megfogalmazásában –: „*azért, mert úgy éreztem, hasznosabb lesz a népzeneitanításom ott, ahol a leendő falusi tanítókat, kórus- és pávakörvezetőket képezik.*”¹² A tanítóképzőben is újítást vezetett be az ének tanításában: a hallgatóknak órán el kellett játszaniuk a tankönyvekben szereplő játékokat, így megismerni azok nagy pedagógiai és zenei hasznát.

A következő évben Benczéné doktori címet szerzett a Kossuth Lajos Tudományegyetem néprajz szakán, dolgozatát bárándi gyűjtésének anyagából írta.

A kutató 1987-ben vonult nyugdíjba, és Japánban élő leányához költözött. Itt is hasznosította népzenei ismereteit tanári munkája során. Takasakiban, az English Academy angol óvodájában tizenkét évig, majd Kismarosra hazaköltözve az ottani óvodában két évig és a helyi általános iskolában is tanított éneket négy évig, mindenütt térítésmentesen. A bihari dalokból Japánban egy helyi énekkar felkérésére népdalfeldolgozást komponált női karra zongorakísérettel.

Bihari népzenei gyűjtései a népdalkötettel nem zárultak le. Férjével a debreceni térszűkülésben a 70-es évek közepétől vendég csoportoknak turnusonként tartottak Japánról és Amerikáról vetített képes előadásokat. Az üdülővendégeket megismerve Benczéné külön is felkereste őket, és körükben népdalgyűjtést végzett. Ide főiskolai tanítványait is magával vitte. Egy ilyen alkalommal rögzített konyáriaktól halottvirrasztással kapcsolatos énekeket. Ezeknek a felvételeknek a digitalizálása már megtörtént, de a lejegyzésre még nem került sor.

¹² Bencze Lászlóné: Népzenevel kapcsolatos munkám. Kismaros, 2007. Kézirat. (Másolat a Bihari Múzeum Adattárában. Leltári szám: BM VIII.Ad/2877.69-2014)

A bihari gyűjtés új élete a XXI. században

Bencze Lászlóné a gyűjtőútjain készült felvételeket az eredeti magnószalagokon – köztük a bihari gyűjtést – 2005-ben és 2006-ban adta át a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének.¹³ 2008-ban a bihari hanganyagból a kutató egykori tanítványa, Balogh Sándor a Dialekton Népzenei Kiadó gondozásában egy CD-t jelentetett meg. *A Fellegzik az idő...* c. korongon 47 felvétel – ebből 42 népdal és 5 egyéb jellegű néprajzi adat: beszélgetés a kondáséletről, kanásztülokről, karácsonyi köszöntők stb. – szerepel az adatközlők eredeti előadásában. A következő évben az érdeklődők egy újabb lemezt vehettek kézbe: a *Hallottatok hírit...* című CD-n 34 dallam és 3 prózai felvétel hallható, szintén Bencze Lászlóné bihari gyűjtéséből. A sorozat harmadik lemeze 2013-ban látott napvilágot *Vettem violát...* címmel, de ez már nem önállóan került kereskedelmi forgalomba, hanem az azonos című kötet mellékleteként.

Mindhárom CD-nek az a különlegessége, hogy a róla felhangzó dallamokat úgy hallgathatjuk, ahogyan a falusi adatközlők azokat annak idején a gyűjtőnek elénekelték.

A *Vettem violát...* című gyűjtemény mindhárom korong hanganyagát tartalmazza írott formában, összesen 131 lejegyzést (ebből 123 a népdal kottával, 8 egyéb jellegű adat). A rendkívül elegáns kötet a népzene-kutató 80. születésnapjára jelent meg, lektorálását maga a gyűjtő végezte Richter Pálnak, a Zenetudományi Intézet osztályvezetőjének közreműködésével.

A dalok egy része – vagy egyező, vagy variáns formájában – szerepel a korábbi kiadású bihari gyűjteményben is. Az új kötetben a szerkesztő, Balogh Sándor minden egyes dallamot újra szakszerűen lejegyzett, és a felvételekhez hűen, a CD-ken elhangzó sorrendben közli, hogy ezzel is segítse a kötetben való eligazodást.

Balogh Sándor alapos szerkesztői munkát végzett, mert könnyű eligazodni az adatok között. A korábbi kötetektől eltérő módon már a kottáknál is szerepel az adatközlők neve és életkora, illetve a gyűjtés helye és ideje. Emellett a gyűjtemény végén is megtaláljuk az adatközlők névsorát betűrendben, valamint még helységnevmutatót is, ahol szintén olvashatóak az adatközlők nevei. A betűrendes dallammutató után találjuk az egyéb felvételek sorszámát és oldalszámát cím, illetve szövegkezdet szerint is. Ezt követi a felvételek csoportosítása megszólaltatás módja szerint. Innen megtudjuk, hogy a gyűjteményben a hangszeres felvételek száma négy, a csoportosan előadott énekeké

¹³ MTA Zenetudományi Intézet Népzenei Archívuma. Leltári szám: 6749–6800

pedig tizennégy. Hat felvétel tartalmaz hangszerjátékot is, négy prózát is, öt lejegyzés pedig csupán szöveg.

A gyűjteményt különböző témájú fényképek (archív képek az adatközlőkről, illetve a bihari élet egy-egy mozzanatáról) illusztrálják: ezek egy részét Bencze László készítette még a gyűjtés során, de a szerkesztőnek számos fotót sikerült összegyűjtenie különböző magánarchívumokból, közgyűjteményekből is.

A kötet megjelenése után annak hivatalos bemutatására első ízben 2014 októberében a Bihari Múzeum és Sinka István Városi Könyvtár előadótermében került sor a gyűjtő jelenlétében. Ezen az ünnepélyes alkalmon a bárándi citerazenekar, valamint a CD-ken szereplő, és a hajdani legfiatalabb énekes, Bácsó Aranka is műsorral köszöntötte Bencze Lászlónét. Bolya Mátyás, a könyv technikai szerkesztője pedig különleges születésnap ajándékot nyújtott át: a Benczéné által gyűjtött összes hanganyagnak (közel 130 órányi felvétel) az MTA BTK Zenetudományi Intézetében digitalizált változatát adta át a kutatónak.

A bihari gyűjtés a három lemezzel és a *Vettem violát* című kötettel, amely a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszékének oktatási segédanyaga is – immár országosan is ismertté és elérhetővé vált. A szerkesztő 2014 karácsonyára már a könyv újabb kiadását tervezi.

9. kép. Az új kiadású népdalkötet a három CD-vel

A Csökmői Hagyományőrző Egyesület 2013-ban nyert el pályázatot a község egyik legrégebbi épületének, a Csökmő központjában álló egykori iskola felújítására. Az Örökségünk Házát 2014. augusztus 13-án avatták fel. Ebben nyert elhelyezést a Sárréti Népzenei és Néptánc Archívum, amelynek alapjait nagyrészt Bencze Lászlóné népzenei életművének dokumentumai képezik. A gyűjtemény létrehozójához és kezelőjéhez, Nagy András Balázshoz a dokumentumok, tárgyak egy része a Bihari Múzeum közvetítésével jutott el, így a gyűjtőterületünkhöz kapcsolódó iratok másolatait intézményünk adattárában is elhelyeztük.¹⁴

*10. kép. Bencze Lászlóné az Örökségünk Háza avató ünnepségén,
a létrehozókkal: Mahovics Tamás néptánckutatóval,
Nagy András Balázssal és Z. Nagy Tibor egyesületi elnökkel
(Sándor Mária felvétele)*

¹⁴ Leltári szám: BM VIII. Ad/2877.1–2877.78-2014

Függelék

I. Bencze Lászlóné nyomtatásban megjelent népzenevel kapcsolatos publikációi

1. Önálló és szerkesztett kötetek

A ladányi torony tetejébe... Hortobágyi és sárréti népdalok. Bencze Lászlóné (Mező Judit) gyűjtése. (Jegyz. Szűcs Sándor.) Püspökladány, Nagyközségi Tanács, 1974. 179 oldal.

Változatlan utánnomások: évszám nélkül [1977 körül] és 1982

Bencze Lászlóné Mező Judit: *Szivárványos az ég alja. Bihari népdalok.* (A régi dudásokról, hegedűsökéről szóló emlékeztést írta Szűcs Sándor.) Berettyóújfalu, Nagyközségi Tanács, 1978. 223 oldal. (Bihari dolgozatok. A Bihari Múzeum Közleményei 4.)

Változatlan utánnomás: 1982

Nagy József: *Sárréti gyűjtésem.* Szerk. és a jegyzeteket írta Bencze Lászlóné Mező Judit. Szeghalom Nagyközség Tanácsa–Békés Megyei Tanács VB, 1981. 117 oldal.

Bencze Lászlóné dr.: *Népdalcsokrok citerára.* A Citerabarátok Klubja kiadványai 1985. Pest Megyei Nyomda, Vác. 61 oldal.

Boguszlavszkijné Kocsis Márta–Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: *Népzeneismeret.* Megjelent a MEDIA GM gondozásában 1988. 102 oldal.

(2. kiadás: változatlan utánnomás, évszám nélkül;

3. kiadás: Boguszlavszkijné Kocsis Márta–Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: *Népzeneismeret. Középiskolai tanulók számára.* Pedellus Tankönyvkiadó Kft., Debrecen. 104 oldal.)

Bencze Lászlóné dr.: *Népdalcsokrok citerára II. 33 népdalcsokor.* A Citerabarátok Klubja kiadványai. PIETRA Épületkerámia-ipari Vállalat, Móricz Zsigmond Művelődési Ház, Citerabarátok Klubja. Budapest 1988. 108 oldal.

2. Tanulmányok

Bencze Lászlóné: Népdal-e vagy magyarnóta? In: *Múzeumi levelek.* 24. sz. Népzenei szám II. Összeállította Gulyás Éva. Damjanich Múzeum Szolnok, 1974. 19–28.

Bencze Lászlóné: Gilicemadár. 100 népdal Szabolcs-Szatmár megyéből. In: *Szabolcs-Szatmári Szemle. Gazdasági, társadalmi és kulturális folyóirat,* XII. évf., 3. szám (1977. augusztus) 120–122.

- Bencze Lászlóné: Népzene gyűjtés a Tiszazugban. In: Szabó László (szerk.): *10 éves a Tiszazug kutatása. (Kutatási beszámoló.)* Szolnok, 1981. 209–235.
- Bencze Lászlóné (Mező Judit): Adatok Csépa népzenei életéhez. In: Barna Gábor (szerk.): *Csépa. Tanulmányok egy alföldi kirajzás népeletéből.* Eger, (Dobó Múzeum), Szolnok, (Damjanich Múzeum) 1982. 413–515.
- Bencze Lászlóné Mező Judit: Jellegzetes lakodalmi dalok az Alföldön. In: Novák László–Ujváry Zoltán (szerk.): *Lakodalom.* Debrecen, KLTE, 1983. 389–394.
- Bencze Lászlóné Mező Judit: Hangszeres népzenei együttesek a Hajdúságban. In: Széll Jenő (szerk.): *Húzzad, húzzad muzsikásom...A hangszeres népzene feltámadása.* Múzsák Közművelődési Kiadó, 1984. 41–51.
- Benczené Mező Judit: Népzene és néptánc Békésen. In: *Békés város néprajza.* Békés. Kiadó Békés Város Tanácsa 1983. 923–1023.
- Bencze Lászlóné: Dr. Nagy József zenei munkássága. In: Szekerczés Pál (szerk.): *Tanítóképző Főiskolák Tudományos Közleményei XVII–XVIII.* Debrecen 1983–84. 107–116.
- Bencze Lászlóné Mező Judit: Adatok Báránd zenei hagyományainak vizsgálatához. In: Balassa Iván (szerk.): *Báránd története és néprajza.* Báránd, Új Élet MGTSZ. 1985. 465–494.
- Bencze Lászlóné Mező Judit: A népzene gyűjtés múltja és jelene Hajdú-Bihar megyében. *Honismeret*, XIII. évf. (1985) 2. szám. 45–47.
- Bencze Lászlóné Mező Judit: A Sárrét első gyűjtője: dr. Nagy József. *Honismeret*, XIV. évf. (1986) 4. szám. 21–22.
- Bencze Lászlóné dr.: Báránd község népzenei hagyományai I. In: Szekerczés Pál (szerk.): *Óvóképzők és Tanítóképző Főiskolák Tudományos Közleményei XXI.* Debrecen, 1988. 53–72.
- Bencze Lászlóné dr.: Dr. Nagy József zenei munkássága. In: Ungvári János (szerk.): Emlékezés Nagy Józsefre. Hajdú-Bihar Megyei Neveléstörténeti Egyesület 2001. 15–22.
- Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: Dalos közösségek a hagyomány, az éneklés szolgálatában. In: *Udvari Kalendárium.* Parasztkórus Egyesülete Sárrétudvari (Felelős szerkesztő: Tóthné Szabó Mária.) Püspökladány, 2003. 160–167.

Benczné Mező Judit: Pásztordalok a Hortobágyon. In: Dévai György et al. (szerk.): *Acta Biologica Debrecina* 24/1. – *Tanulmányok a Hortobágyról I. kötet*. Debrecen, 2010. 147–151.

3. Egyéb népzenei témájú munkák

Túl a Tiszán a szendrei határban... Népballadák és históriás énekek Szolnok megyéből.
Válogatta és a tanulmányt írta: Gulyás Éva, Dr. Szabó László. A Verseghy Könyvtár kiadása Szolnok, 1975. (Lektor és a kötetben szereplő dallamokat lejegyzője: Bencze Lászlóné).

Gyermekdalok és játékok Karcagról. Részletek Kovács Imre néprajzi pályázatából. Lejegyezte és lektorálta Bencze Lászlóné. In: *Múzeumi levelek*. 29–30. sz. Népzenei szám III. Összeállította Gulyás Éva. Damjanich Múzeum Szolnok 1977. 19–36.

Dr. Szabó László: Egy mesterlegény dala Kunszentmártonból. In: *Múzeumi levelek*: 29–30. sz. Népzenei szám III. Összeállította Gulyás Éva. Damjanich Múzeum Szolnok 1977. 41–46. (A dallam lejegyzését végezte: Bencze Lászlóné)

Gulyás Éva: Betlehemes játék Jászsószentgyörgyről. In: *Múzeumi levelek*. 29–30. sz. Népzenei szám III. Összeállította Gulyás Éva. Damjanich Múzeum Szolnok 1977. 57–64. (A dallam lejegyzését végezte: Bencze Lászlóné)

Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: Sárrétudvari kórusélményeim. In: *Udvari Kalendárium*. Parasztkórus Egyesülete Sárrétudvari (Felelős szerkesztő: Tóthné Szabó Mária.) Püspökladány, 2000. 127–129.

Bencze Lászlóné: Kodály módszerének eredményei Takasakiban. In: Szabó Helga (szerk.): *Japán közelről. A Kodály- módszer eredményei Japánban*. Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, é. n. [2001]. 99–100.

Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: Sárrétudvari kórusélményeim. In: *Emlékezünk: 130 éves a Sárrétudvari Parasztkórus*. Parasztkórus Egyesülete Sárrétudvari (Felelős szerkesztő: Tóthné Szabó Mária.) Püspökladány, 2004. 16–18.

Bencze Lászlóné Mező Judit dr.: Mit jelent nekem Békés-Tarhos? In: Domokos Attiláné Farkas Margit et al. (szerk.): *Békés-Tarhos 1946–54. Az egykori Békés-Tarhosi Énekiskola diákjainak visszaemlékezései*. Békés-Tarhosi Baráti Kör, Békés, 2006. 72–77.

Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: Énekiskola a tarhosi Wenckheim-kastélyban 1946–1954. Emlékek és gondolatok. *A Magyar Kodály Társaság hírei* XXVIII. évf. 3. szám (2006. december). 26–34.

- Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: Elvesztettünk egy érzékeny lelkű művészbembert. Emlékezés Vadasi Tiborra. *Folkmagazin* XIII. évf. (2006), 3. szám. 34–35.
- Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: Az ugrós táncok zenéje. Music of ugrós dances. Könyvismertetés. *A Magyar Kodály Társaság Hírei* XXXII. évf. (2010) 4. szám 47–50.
- Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: Száz magyar katonadal. Szalay Olga könyvének ismertetése. *Folkmagazin* XVIII. évf. (2011) 1. szám. 36–39.
- Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: Száz magyar katonadal. Szalay Olga könyvének ismertetése. *A Magyar Kodály Társaság Hírei* XXXIII. évf. (2011) 43–47.
- Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: „Annyi áldás szálljon...” Olsvai Imre köszöntése. *Folkmagazin* XVIII. évf. (2011) 2. szám. 16–17.
- Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: Országos népzenei minősítő hangverseny Balmazújvároson. *ZeneSzó* XXI. évf. (2011) 3. szám. 15–17.
- Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: Levél a 80 éves Olsvai Imre népzene kutatónak. Rendhagyó köszöntés emlékképekkel. *ZeneSzó* XXI. évf. (2011) 7. szám. 15–17.
- Bencze Lászlóné dr.: Emlékeim a Sárréti Népi Együttesről. In: *55 éves a Sárréti Népi Együttes 1958–2013*. Jubileumi kiadvány. Püspökladány, 2013. 10–15.
- Bencze Lászlóné: Hová repül a páva? *A Magyar Kodály Társaság hírei*. XXXV. évf. (2014) 1. szám. 8–14.
- Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: Hová repül a páva? *Folkmagazin* XXXI. évf. (2014) 2. szám. 7–9.

4. Bencze Lászlóné eredeti gyűjtései hanghordozókon

- Fellegzik az idő... Bihari népdalok*. Bencze Lászlóné dr. Mező Judit népdalgyűjtései 1. A CD anyagát szerkesztette Balogh Sándor és Bencze Lászlóné dr. Mező Judit. Kiadja a Dialekton Népzenei Kiadó, 2008. BS-CD09
- Hallottátok hírit... Bihari népdalok*. Bencze Lászlóné dr. Mező Judit népdalgyűjtései 2.: A CD anyagát szerkesztette Balogh Sándor és Bencze Lászlóné dr. Mező Judit. Kiadja a Dialekton Népzenei Kiadó, 2009. BS-CD12
- Vettem violát. Bihari népdalok*. Bencze Lászlóné dr. Mező Judit népdalgyűjtései 3. CD-melléklet (Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: Vettem violát. Bihari népdalok. Lejegyezte és szerkesztette Balogh Sándor. LFZE Népzene Tanszék oktatási segédanyag) Dialekton Népzenei Kiadó, Budapest, 2013. BS-CD16

II. Bencze Lászlóné gyűjtéseit is felhasználó munkák, hanghordozók

- Bartók Béla–Kodály Zoltán (szerk.): *Magyar Népzene Tára V. Síratók*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1966
- Borsai Ilona–Kovács Ágnes: A Magyar Rádió Ifjúsági Osztálya mondóka-, gyermekdal- és játékpályázata. *Ethnographia* 1972. 2–3. sz.
- Bartók Béla–Kodály Zoltán (szerk.): *Magyar Népzene Tára VI. Népdaltípusok 1. k.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1973
- Magyarországi citeramuzsika*. É. n. Hungaroton SLPX 18019
- Magyar hangszeres népzene*. É. n. Hungaroton LPX 18045-47
- Borsai Ilona–Kovács Ágnes (összeáll.): *Cinege, cinege, kismadár... Népi mondókák, gyermekjátékok kicsinyeknek*. Minerva, Budapest 1975.
- Forrai Katalin: *Ének az óvodában*. [1. kiadás:] Zeneműkiadó 1975
- Forrai Katalin: *Jár a baba, jár*. [1. kiadás:] Budapest, 1976
- Kovács Ágnes (szerk.). *Bújj, bújj, zöld ág... Népi gyermekjátékok*. Móra Ferenc könyvkiadó Budapest 1976.
- Pesovár Ferenc: Mutatványos szólótáncaink: kanásztánc, seprűtánc. In: Lelkes Lajos (szerk.): *Magyar néptáncgyományok*. Zenemű Kiadó. 1980. 146–158.
- László Ferenc: Dúr-moll a természetben. *Művelődés*. Bukarest. XXXIV. 5. sz. 1981. 27–28.
- László Ferenc: Találkozások. In: László Ferenc (szerk.): *Bartók-dolgozatok 1981*, Bukarest, Kriterion 1982. 197–208.
- Francisc László: Major-minor Encounters... and Kalindra. In: Mircea Voicana (szerk.): *Enesciana IV. Georges Enesco, compositeur roumain*, Bukarest: Editura Muzicala, 185., 59–73.
- László Ferenc: Intilniri in major-minor. In: László Ferenc (ed.): *Bartók Béla. Studii, comunicari și eseuri*. Bukaresti, Kriterion, 1985. 249–257.
- Masits László: *Szülőföldünk a Tiszántúl I.* Tankönyvkiadó, Budapest, 1985
- Olsvai Imre (szerk.): *Magyar Népzene Tára VII. Népdaltípusok 2.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987

- Bárdos Lajos: *Írások népzeneinkről*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1988
- Vargyas Lajos (szerk.): *Magyar Népzene Tára VIII. A–B. Népdaltípusok 3*. Akadémiai Kiadó–Balassi Kiadó, Budapest, 1992
- Balogh Sándor: *Citeraiskola*. Népzenei füzetek. [1. kiadás:] Magyar Művelődési Intézet, Budapest, 1992
- Domokos Mária (szerk.): *Magyar Népzene Tára IX. Népdaltípusok 4*. Balassi Kiadó, Budapest, 1995
- Paksa Katalin (szerk.): *Magyar Népzene Tára X. Népdaltípusok 5*. Balassi Kiadó, Budapest, 1997
- Sárosi Bálint (szerk.): *Magyar hangszeres népzene*. CD. Hungaroton, 1998. HCD 18236-37
- Madocsi Miklós: *Szeressétek őket! Szülőknek, keresztszülőknek a keresztségről*. FÉBÉ Szociális és Rehabilitációs Szolgáltató Közhasznú Társaság, Piliscsaba, 2001
- Szépen szól a ráczdorogi nagyharang*. CD. A 30 éves Bocskai Népzenei Együttes válogatása. Hajdúdorog, 2005
- Bárándi Citeraegyüttes: *Felszántatom a bárándi főutcát*. CD. Kiadja a Bárándi Citerás Egyesület. 2005 BC-2005
- Balogh Sándor–Bolya Mátyás (szerk.). *Magyar Citerás Antológia II*. CD. Óbudai Népzenei Iskola – Flaccus Kiadó – MTA Zenetudományi Intézete, 2005. FL0003
- Törő Gábor Hagyományörző Népdalkör Egyesület: *Ha felülök a Fekete-halomra*. CD. Pöspökladány, 2008
- Balogh Sándor–Bolya Mátyás (szerk.). *Magyar Citerás Antológia IV*. CD. Óbudai Népzenei Iskola – Flaccus Kiadó – MTA Zenetudományi Intézete, 2010. FL0007
- Domokos Mária (szerk.): *Magyar Népzene Tára XI. Népdaltípusok 6*. Balassi Kiadó, Budapest, 2011
- Mező Imre: *Kiskarácsony, Nagykarácsony. Magyar karácsonyi énekek zongorára*. Kiadja a Rózsavölgyi és Társa, Budapest, 2011
- Balogh Sándor: *A magyar népi furulyajáték alapjai*. A gyermekdaloktól a furulyás táncdallamokig. Flaccus Kiadó, Budapest, 2011

- Bereg Citerazenekar: *Esteledik, alkonyodik...* CD. h. n., é. n. (Az Etnofon Recirds Ünnepek c. kiadványából)
- Szalmakalap Citeraegyüttes: *Hajdútanyákon*. CD. Hajdúnánás, 2011
- Szeghalmi Sárrét Népdalkör: „*Nem szánt-vét az égi madár*”. CD. Szeghalom, 2011
- Szeghalmi Sárrét Népdalkör: *Szeghalom*. DVD. Szeghalom, 2011
- Paksa Katalin (szerk.): *Magyar Népzene Tára XII. Népdaltípusok 7*. Balassi Kiadó, Budapest, 2011
- Bolya Mátyás: *Magyar Citerás Antológia II. Lejegyzések, dalszövegek, életrajzok*. Dialekton Népzenei Kiadó, Budapest, 2012
- Szeredás: *Rózsa Sándor felül a nyeregbe. Hajdúsági, hortobágyi és sárréti betyárbaladák, betyárdalok és rabénekek*. Debrecen, 2013. CD-melléklettel (F-009/2013).
- Berta Alexandra: *Lelkem a lelkeddel*. CD. Dialekton Népzenei Kiadó, 2014. BS-CD17
- Joób Árpád (szerk.): *Félre bánat, félre bú...* Válogatás a magyar népzene vidám, mulattató anyagából. Luther Kiadó Bp., 2014
- XXX. *Jubileumi Tisza-FOLK nyári népzenei tábor. Gálaműsor*. CD. Tisza-FOLK Alapítvány, Tiszakécske, 2014

Mária Sándor

„... to give the songs back to the village”

Dr. Judit Mező Bencze’s ethnographic and pedagogical study in Sárrét and Bihar

Dr. Judit Mező started her folk song research in the 1970’s in Bihar. Her collection which had been printed is considered to be a basic work in the field of folk song research as well as in the Hungarian folk music movement. The study through the published volumes, the method and the circumstances of the folk song research in Bihar, contains her extensive pedagogical works regarded to the County. Her activity as folk essemble leader and folk music inspector also as collage teacher are written in this study.